

Naturvården och insekterna: Är vi på rätt spår?

Appelqvist, T. & Bengtsson, O. 1995. *Brynmiljöer i Bohuslän — Insektsliv, biologisk mångfald och synpunkter på övervakning*. Rapport 1995:6, Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus Län. 105 sidor, häftad. Beställes från: Miljöenheten, Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus Län, 403 40 Göteborg. Pris 50 kr.

"Naturvården prioriterar orörda skogsekosystem som lämnas till fri utveckling eller traditionellt skötta odlingslandskap". Denna, inledande mening i Appelqvist och Bengtssons (A & B) rapport om brynmiljöer i Bohuslän, bildar upptakten till en kraftig salva, avlossad mot slentrianmässig naturvård. Författarna argumenterar istället för en naturvård som ser naturen som dynamisk. Är det verkligen så illa beställt med dagens naturvård? Är man i dag huvudsakligen inriktad mot två, eller ett fåtal, skötselalternativ? Om så är fallet, vad beror det på? A & B berör under alla omständigheter mycket viktiga problem som snarast måste lösas om vi skall behålla en artrik och variabel "vild" natur i landet.

Föreliggande rapport är alltså ingen "normal" inventeringsredovisning. I stället startar författarna med att redovisa en mängd publicerad information. Första kapitlet handlar om hagmarker och s.k. brynskogar. Man konstaterar att en mängd växter och djur är beroende av tidiga och intermediära stadier i en igenväxningssuccession. I detta sammanhang spelar flera buskarter en viktig roll eftersom de är karakteristiska i just den kantzonen som skogsbryn bildar. Nyponrosor, slån, brakved och benved, oxel och oxbär, är några viktiga exempel. Utifrån dessa buskar utgår artrika och komplicerade näringsvävar där insekter på flera trofiska nivåer ingår.

Det andra av de två inledande, "teoretiska" kapitlet behandlar de populära begreppen signaiart, nyckelart och indikatorart. Det är tyvärr lätt att blanda bort korten i denna lek med ord. A & B pekar på att det finns en hel del kritik mot ett reservationslöst användande av dessa begrepp. Dessutom är definitionerna ibland svävande och motsägelsefulla. Personligen tror jag att detta är ett nytt exempel på en djupt mänsklig önskan att klassificera naturen. En sådan indelning är dock sällan ekologiskt motiverad. Det är därför synd att A & B i viss mån faller i samma fälla genom att lämna en lång rad förslag till signal-, nyckel-, intresse- och indikatorarter för hagmarksskogar och skogsbryn.

Efter dessa genomgångar lämnar så A & B ett antal kortfattade förslag på hur naturvården i odlingslandskapet skulle kunna förbättras. Speciellt värnar man naturligtvis om brynen som successionssamhällen. Här finns flera förslag som är väl värda att utvärdera på ett vetenskapligt sätt. Nyttänkande inom den praktiska naturvården är utan tvivel välkommet, men kräver också stora kunskaper om sådana "svåra" grupper som insekter, spindlar och landmollusker. Här har vi, alla Sveriges entomologer, ett stort ansvar. Vi måste presentera, förklara, popularisera och visa på mångfalden inom våra grupper så att naturvården upptäcker dem!

Så dyker då själva inventeringen upp på sidan 43: skalbaggsfaunan inom några bohuslänska reservat, nämligen Trossö — Kalvö — Lindö, Älgön och Brattön. Ett antal nya fynd för Bohuslän dyker naturligtvis upp, bl.a. ett antal *Apion*-arter, liksom flera arter inom hotkategorierna 2 ("sårbar"), 3 ("sällsynt") och 4 ("hänsynskrävande"). Vissa arter i kategori 4 anses dock ibland som karaktärsarter för speciella miljöer, t.ex. *Acalles ptinoides* för ljunghedar. Det rör sig inte om heltäckande inventeringar, i stället betonas att insamlingar skett med tanke på eventuella förändringar av skötseln i reservaten. Detta är ett lovvärt syfte. Det borde vara en självklarhet att ständigt utvärdera skötselåtgärder.

A & B lämnar avslutningsvis flera synpunkter på skötselplanerna för de undersökta reservaten. Det som betonas är bl.a. skapandet av brynmiljöer. Viktigt för dessa miljöer är att de har en flikig och omväxlande struktur. På så vis skapas miljöer med varmt mikroklimat. Likaså framhålls att röjning, slåtter och liknande åtgärder sker successivt, ibland med ett tidsperspektiv på ett kvarts sekel för genomgallring av ett helt område. Syftet med detta är naturligtvis att se till att olika successionsstadier ständigt finns tillgängliga.

Sammanfattningvis: Är naturvården i dag inriktad på ett fåtal skötselalternativ? Förmodligen skulle naturvårdare i våra län och kommuner inte hålla med om detta. Däremot skulle nog många erkänna att sköselföreskrifterna huvudsakligen är utformade på basis av information angående ryggradsdjur, gärna fåglar, och / eller kärlväxter. De sparsamma kunskaperna om övriga organismers respons på reservatsskötsel vilar delvis på oss entomologer (och kanske kryptogambotanister). Vi måste engagera oss än mer i naturvården!

Bengt Gunnarsson